

CASTELLS CATALANS

SORT

Nom del castell: Sort
Data de construcció: segle XI
Municipi: Sort
Comarca: Pallars Sobirà
Altitud: 710 m
Coordenades: E 346162.5, N 4697497.5 (ED50 UTM 31N) Longitud: 1° 7' 45.19" Latitud: 42° 24' 45.69" (ETRS89 Geodèsiques)
Com arribar-hi: dins el mateix nucli del poble

El castell es troba actualment en fase de restauració

Tot i que el castell no es troba documentat fins al s. XIII, la vila apareix vinculada als comtes de Pallars ja des del s. X. L'any 1055, la comtessa Ermessenda va fer donació de la vila a la canònica de Santa Maria de la Seu d'Urgell. Segons la tradició, al castell hi va néixer sant Ot, bisbe d'Urgell (1065-1122). El 1280, el comte Arnau Roger I de Pallars i el comte Roger Bernat de Foix, juntament amb altres nobles, van participar en l'alçament contra el rei Pere II. Després de capitular, el comte de Pallars va haver de cedir diversos dominis al rei, entre els quals Sort.

A la darrera del s. XIII i fins el 1327, Arnau I d'Espanya, vescomte de Coserans i nét del comte Roger II de Pallars, va envair el Pallars i s'apoderà del castell en diverses ocasions, però va ser recuperat cada vegada pel rei Jaume II. Al s. XV, en la guerra contra el rei Joan II, Hug Roger III es va declarar a Sort en contra del rei. Finalment el rei va vendre el comtat de Pallars al comte de Cardona, i Hug Roger va

morir presoner a Xàtiva, l'any 1503. Els Cardona van atorgar importants privilegis a la vila i van convertir el castell en palau, que devia abandonar-se al s. XVII. L'any 1842, el duc de

Medinaceli cedia el castell al municipi per tal d'instal·lar en el seu clos el cementiri municipal, actualment desafectat. Al castell s'hi han realitzat intervencions arqueològiques i de restauració.

La vila

La morfologia urbana medieval de Sort té notables semblances amb altres assentaments, com ara la Pobla de Segur, Salàs o Tremp. En la seva configuració hi han tingut un paper important l'antic curs de la Noguera, que va ser desplaçat en unes obres de l'inici del s. XX, i l'emplaçament del castell al capdamunt del vessant. La planimetria ens mostra un nucli medieval emmurallat, datat del s. XI, de forma triangular. El castell es troba a l'angle superior, i el Carrer Major, l'antic camí ral de Gerri de la Sal a Rialp, a la base inferior. Aquest carrer tenia un portal a cada extrem, però avui només es conserva el de l'oest. Davant d'aquest portal, extramurs, on hi havia una important cruïlla de camins, es va situar el mercat de la Plaça Major i l'església. Davant el portal de llevant, on hi havia unes valls, es va construir, probablement al s. XV, el barri de la placeta de Sant Eloi. La muralla seguia a banda i banda fins als murs del castell, pels

Les restes del castell

L'ample espai que ocupa la fortalesa el delimita una muralla, que a l'est conserva l'obra romànica, dels ss. XI i XII, feta amb grans pedres irregulars i amb dues torres cilíndriques als extrems. Aquesta línia de muralla continua cap al nord amb la façana d'un palauet gòtic, del s. XIV o del s. XV, on trobem un gran portal adovellat amb una ampla espitllera al costat, i dos finestrals geminats per sobre dels quals podem veure un ull de bou amb el marc bisellat. Cap a l'oest s'alça el que s'ha identificat com la torre de l'homenatge, semicircular, que va allotjar la presó del terme almenys fins al s. XVII.

Nota: extret del volum *Pallars Sobirà* de la Catalunya Romànica d'Editorial Pòrtic, abril de 2000

Jordi Gironès Vilardebò
maig de 2009

Portal i torre situades a la façana principal.

carrers del Castell, per l'est, i de l'Arc vers ponent.

Escut d'armes dels comtes de Pallars